

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Julkaisija VALTIONEUVOSTON KANSLIA		KUVAILULEHTI 31.1.2018	
Julkaisun laji Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti		Toimeksiantaja Valtioneuvoston kanslia	
Tekijät Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö (VM)		Toimielimen asettamispäivä 14.12.2016	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Talousnäymät ja palkanmuodostus Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Tiivistelmä Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston Taloudellisessa katsauksessa 19.12.2017. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan ansiot nousivat 0,2 % vuonna 2017 ja kuluttajahinnat nousivat lopullisten tietojen mukaan 0,7 %. Palkansaajien yhteenlasketun käytettävissä olevan reaalitytulon eli ostovoiman arvioidaan lisääntyneen 1,8 % vuonna 2017. Vuosina 2018 ja 2019 sekä inflaatio että palkkojen nousu kiihtyvät. Yksikkötyökustannukset kehittyvät merkittävästi muita kilpailijoita maltillisemmin, ja Suomen kustannuskilpailukyky vahvistuu suhteessa muuhun euroalueeseen. Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan kokoonpanoon kuuluvat: Mika Happonen (VTML), Mika Juutinen (KT), Erno Järvinen (MTK), Ilkka Kaukoranta (SAK), Jarkko Kivistö (SP), Eugen Koev (Akava), Mika Kuismanen (SY), Jaana Kurjenoja (Kaupan liitto ry), Jussi Mustonen (EK), Seppo Nevalainen (STTK), Tytti Naukkarinen (SAK), Helena Pentti (SAK), Petteri Rautaporras (Teknologiateollisuus ry), Pekka Sinko (VNK), Ralf Sund (STTK), Marko Synkkänen (VM), Mari Ylä-Jarkko (TK), Markus Sovala (VM, pj.), Mikko Spolander (VM, vpj.), Pasi Koikkalainen (VM, siht.) ja Harri Pönkä (VM, siht.).			
Avainsanat palkanmuodostus, kilpailukyky, ostovoima			
Sarjan nimi ja numero Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 31.1.2018		Kieli Fi	Kokonaissivumäärä 33
Kustantaja Valtioneuvoston kanslia		Julkaisun jakelus Julkaisu PDF:nä: www.vnk.fi/julkaisut Lisätietoja: info@vnk.fi	
Taitto Valtioneuvoston hallintoyksikkö		Painopaikka Raportti julkaistaan ainoastaan sähköisesti PDF:nä	Luottamuksellisuus Julkinen

Utgivare STATSRÅDETS KANSLI		PRESENTATIONSBLAD 31.1.2018	
Typ av publikation Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling		Uppdragsgivare Statsrådets kansli	
Författare Sekretariatet för utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen (FM)		Datum då utredningen tillsattes 14.12.2016	
Publikationens namn Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Referat <p>I den uppföljningsrapport om lönebildningen som utarbetats av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling redogörs det för hur inkomsterna, priserna, köpkraften och konkurrenskraften utvecklas samt utvecklingsutsikterna för dem. Kommissionens bedömning baserar sig på finansministeriets konjunkturprognos, som har publicerats i finansministeriets ekonomiska översikt av 19.12.2017.</p> <p>Enligt finansministeriets prognos kommer inkomsterna att stiga med 0,2 % år 2017 och konsumentpriserna stigit med 0,7 %. Löntagarnas sammanlagda disponibla realinkomster, dvs. köpkraft beräknas öka med 1,8 % år 2017.</p> <p>Ökningen av både inflation och löner accelererar under åren 2018 och 2019. Enhetskostnaderna utvecklar måttligare än hos konkurrenterna, vilket leder till att Finlands kostnadskonkurrenskraft stärks jämfört med det övriga euroområdet.</p> <p>Till kommission för inkomst- och kostnadsutveckling hör: Mika Happonen (SAMV), Mika Juutinen (Kommunarbetsgivarna), Erno Järvinen (MTK), Ilkka Kaukoranta (FFC), Jarkko Kivistö (FB), Eugen Koev (Akava), Mika Kuismanen (FF), Jaana Kurjenoja (Finsk Handel), Jussi Mustonen (EK), Seppo Nevalainen (FTFC), Tytti Naukkarinen (FFC), Helena Pentti (FFC), Petteri Rautaporras (Teknologiateollisuus ry), Pekka Sinko (SRK), Ralf Sund (FTFC), Marko Synkkänen (FM), Mari Ylä-Jarkko (Statistikcentralen), Markus Sovala (FM, ordf.), Mikko Spolander (FM, vice ordf.), Pasi Koikkalainen (FM, sekr.) ja Harri Pönkä (FM, sekr.).</p>			
Nyckelord lönebildning, konkurrenskraft, köpkraft			
Seriens namn och nummer Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling 31.1.2018		Språk Fi	Sidantal 33
Förläggare Statsrådets kansli		Distribution Publikationen som PDF: www.vnk.fi/julkaisut Ytterligare information: info@vnk.fi	
Layout Statsrådets förvaltningsenhet		Tryckort Rapporten publiceras endast elektroniskt som PDF-fil	Sekretessgrad Offentlig

SISÄLLYS

Tiivistelmä.....	6
1 Suhdannekuva vuosille 2017–2019.....	7
Yleinen talouskehitys.....	7
Ajankohtainen työllisyystilanne.....	9
2 Ansiokehitys	13
Palkat	13
3 Hinnat ja ostovoima	16
Hinnat.....	16
Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima.....	17
4 Talouden kilpailukyky	19
Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella	19
Kustannuskilpailukyky	20
Muut koko talouden kilpailukyvyn indikaattorit.....	25
Kilpailukyky ja tulonmuodostus.....	26
LIITTEET	31
Liite 1: Muutoksia veroissa ja etuuksissa	31
Liite 2: Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain (Lähde: Eurostat, VM)	33

TIIVISTELMÄ

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyvyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston Taloudellisessa katsauksessa 19.12.2017.

Vuonna 2017 BKT:n kasvun ennustetaan nopeutuneen 3,1 prosenttiin. Vauhdikkaan vuoden jälkeen Suomen talouden kasvu hidastuu kahden prosentin tuntumaan ennustejaksolla. Vuonna 2018 talouskasvu hidastuu 2,4 prosenttiin ja edelleen 1,9 prosenttiin v. 2019. Lähivuosina taloutta tukevat sekä ulkomaankauppa että kotimainen kysyntä. Viennin kasvu tasoittuu maailmankaupan kasvun mukaiseksi ja nettoviennin kasvua tukeva vaikutus pienenee. Kotitalouksien kulutuskysyntää rajoittaa reaalisten käytettävissä olevien tulojen hidastuva kasvu.

Laaja-alainen talouskasvu nosti v. 2017 työllisten määrän 1,0 % edellisvuotta korkeammaksi ja samalla työllisyysaste nousi 69,6 prosenttiin. Bruttokansantuotteen kohtuullisen nopeana jatkuva kasvu vuosina 2018 ja 2019 parantaa edelleen työllisyyttä ja samalla työttömien määrä laskee. Työllisyysasteen odotetaan nousevan lähes 71 prosenttiin ja vastaavasti työttömyysasteen laskevan alle 8 prosenttiin v. 2019.

Nimellisansioiden arvioidaan nousseen v. 2017 ansiotasoindeksillä mitattuna 0,2 prosenttia, johtuen kilpailukykykysopimukseen sisältyvistä nollakorotuksista ja julkisen sektorin lomarahojen leikkauksesta. VM:n kansantalousosaston ennusteessa ansiotaso kasvaa 2,0 % vuosina 2018 ja 2019. Tämä ansiotason nousu on edelleen 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa korkean työttömyyden kanssa. Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,0 % v. 2018 ja 2,6 % v. 2019.

Vuonna 2017 inflaatio nopeutui 0,7 prosenttiin erityisesti energian hintojen nousun vuoksi, mutta oli edelleen tavanomaista hitaampaa. Vuosina 2018 ja 2019 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan kiihtyvän 1,4 ja 1,5 prosenttiin talouskasvun jatkuessa. Hinnat nousevat tulevina vuosina laajemmin eri hyödykeryhmissä, mutta palveluiden hintojen nousun vaikutus kokonaisinflaatioon pysyy jatkossakin suurimpana.

Kansantalouden palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman kehitys määräytyy ansiotason, työllisyyden, inflaation, verotuksen ja tulonsiirtojen perusteella. Vuonna 2017 ostovoimaa tukivat työllisyyden kasvu ja kilpailukykykysopimukseen liittyvät veronkevennykset. Ostovoimaa heikensivät inflaation nopeutuminen, työntekijän sosiaaliturvamaksujen¹ nousu sekä julkisen sektorin lomarahojen leikkaus. Palkansaajien ostovoiman kasvun ennustetaan kiihtyneen 1,8 prosenttiin vuonna 2017 ja se hidastuu vain vähän v. 2018. Ostovoiman kasvu hidastuu 0,3 prosenttiin v. 2019, koska palkansaajien sosiaaliturvamaksut nousevat.

Kilpailukykykysopimuksen ja tuottavuuden nopean kasvun seurauksena Suomen yksikkötyökustannusten arvioidaan laskeneen lähes neljä prosenttia v. 2017. Euroopan komission ennusteen mukaan Suomen yksikkötyökustannusten kasvu jää vuosina 2017–2019 selvästi euroaluetta hitaammaksi. Näin ollen Suomen kustannuskilpailukyky paranee merkittävästi suhteessa muuhun euroalueeseen.

¹ Tässä raportissa termejä sosiaaliturvamaksut ja sosiaalivakuutusmaksut käytetään synonyymeinä.

1 Suhdannekuva vuosille 2017–2019

Yleinen talouskehitys

Suomen BKT kasvoi ennusteen mukaan 3,1 % v. 2017. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu työllisyyden kohenemisen tukemana, asuntorakentamisen suhdannetilanteessa ei näy vielä rauhoittumista ja tuotannollisia investointeja on tehty runsaasti. Viennin nopeaan toipumiseen on vaikuttanut ennen kaikkea maailmankaupan kasvu ja myönteinen talouskehitys useimmissa Suomen tärkeimmistä vientimaista.

Maailmantalouden kasvu on laaja-alaista. Maailman ostovoimakorjatun BKT:n kasvu nousee noin 3,7 prosenttiin v. 2017 ja kiihtyy hieman vuonna 2018. Erityisesti euroalueen talousnäkymät ovat vahvistuneet. Talouskasvun kiihtymisen myötä myös maailmankauppa on piristynyt ja kasvaa nyt selvästi maailman BKT:n kasvua nopeammin, eli ennusteessa noin 4,5 % v. 2017. Maailmankauppa keskittyy aiempaa enemmän investointihyödykkeisiin, mikä johtuu näkymien kohentumisesta keskeisissä talouksissa.

Vuonna 2018 Suomen talouskasvu hidastuu 2,4 prosenttiin. Syksyllä 2017 myönteiset merkit suhdannenousun jatkumisesta vahvistuivat. Näitä olivat mm. teollisuuden uusien tilausten kasvu sekä kasvukeskusten vahvana jatkuva rakennustoiminta. Tuotantomahdollisuuksia vuosia rajoittanut kysynnän vähäisyys näyttää vaivaavan yrityksiä aiempaa vähemmän. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannetiedustelut viittaavat myönteisen suhdannevaiheen jatkuvan.

Vuonna 2019 BKT kasvaa 1,9 %. Kasvun hidastuminen johtuu pitkälti yksityisestä kulutuskysynnästä, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu jää vuotta 2018 hitaammaksi. Inflaation nopeutuminen hidastaa reaalista käytettävissä olevien tulojen kasvua, vaikka samalla työllisyyden paraneminen tukeekin sitä. Yksityisten investointien kasvu jatkuu hyvänä, kun tuotannolliset investoinnit lisääntyvät mm. metsäteollisuuden suunniteltujen suurhankkeiden vuoksi. Työllisyys jatkaa kohenemistaan, mutta hieman aiempaa hitaammin.

Suotuisa suhdanne kohentaa julkista taloutta. Noususuhdanne lisää verotuloja, mikä vahvistaa sekä valtiontaloutta että kuntataloutta. Nousukausi ei kuitenkaan poista julkisen talouden rakenteellista epätasapainoa. Nopeasta talouskasvusta huolimatta julkisen talouden tulot eivät riitä kattamaan menoja. Julkisen talouden sektoreista valtio ja paikallishallinto ovat alijäämäisiä, ja työeläkesectori sekä muut sosiaaliturvarahastot lievästi ylijäämäisiä. Koska eläkemenojen kasvu jatkuu nopeana, myös sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kutistuu entisestään.

Julkisyhteisöjen velka kääntyi laskuun suhteessa BKT:hen v. 2016. Bruttokansantuotteen nopea kasvu alentaa velkasuhdetta, ja velkasuhde näyttäisi painuvan hieman 60 prosentin alapuolelle v. 2019. Kun talouskasvu hidastuu ja ikäsidonnaisten menojen kasvu jatkuu, velkasuhde uhkaa alkaa kasvaa uudelleen ensi vuosikymmenellä.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut 19.12.2017 (VM:n kansantalousosasto.)

	2016	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	216	-0,6	0,0	1,9	3,1	2,4	1,9
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	79	-1,3	3,2	4,2	3,5	3,5	3,6
Kokonaistarjonta	295	-0,8	0,9	2,5	3,2	2,7	2,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77	-2,7	0,8	1,0	6,8	4,5	4,5
Kulutus	171	0,4	1,1	1,6	1,3	1,3	0,9
yksityinen	119	0,8	1,7	1,8	1,8	1,6	1,3
julkinen	52	-0,5	0,0	1,2	0,1	0,6	0,1
Investoinnit	46	-2,6	0,7	7,2	5,6	4,1	4,1
yksityiset	38	-3,4	2,2	7,9	6,7	4,5	4,7
julkiset	9	0,9	-5,2	3,9	0,8	2,7	0,9
Kokonaiskysyntä	295	-0,8	1,1	2,1	3,0	2,5	2,2
kotimainen kysyntä	218	-0,1	1,2	2,5	1,7	1,7	1,3

	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Bruttokansantuote, mrd. euroa	205	210	216	225	234	243
Palvelut, määrän muutos, %	-0,4	0,2	1,3	3,0	2,1	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %	-0,2	-1,6	1,1	4,6	2,7	3,2
Työn tuottavuus, muutos, %	0,1	0,1	1,2	2,6	1,3	1,4
Työlliset, muutos, %	-0,4	-0,4	0,5	1,0**	1,0	0,6
Työllisyysaste, %	68,3	68,1	68,7	69,6**	70,3	70,7
Työttömyysaste, %	8,7	9,4	8,8	8,6**	8,1	7,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,0	-0,2	0,4	0,7**	1,4	1,5
Ansiotasoindeksi, muutos, %	1,4	1,4	1,1	0,2	2,0	2,0
Vaihtotase, mrd. euroa	-2,6	-2,1	-3,0	-2,8	-3,0	-3,1
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-1,3	-1,0	-1,4	-1,2	-1,3	-1,3
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,5	0,7	0,4	0,6	0,9	1,4
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	58,1	56,9	55,8	54,1	53,1	52,2
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,9	44,0	44,1	43,2	42,2	41,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,2	-2,7	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,8	-3,0	-2,7	-2,3	-2,0	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	60,2	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,3	47,6	47,5	47,7	47,5	46,9

** tieto on 2017 osalta toteutunut luku.

Ajankohtainen työllisyystilanne

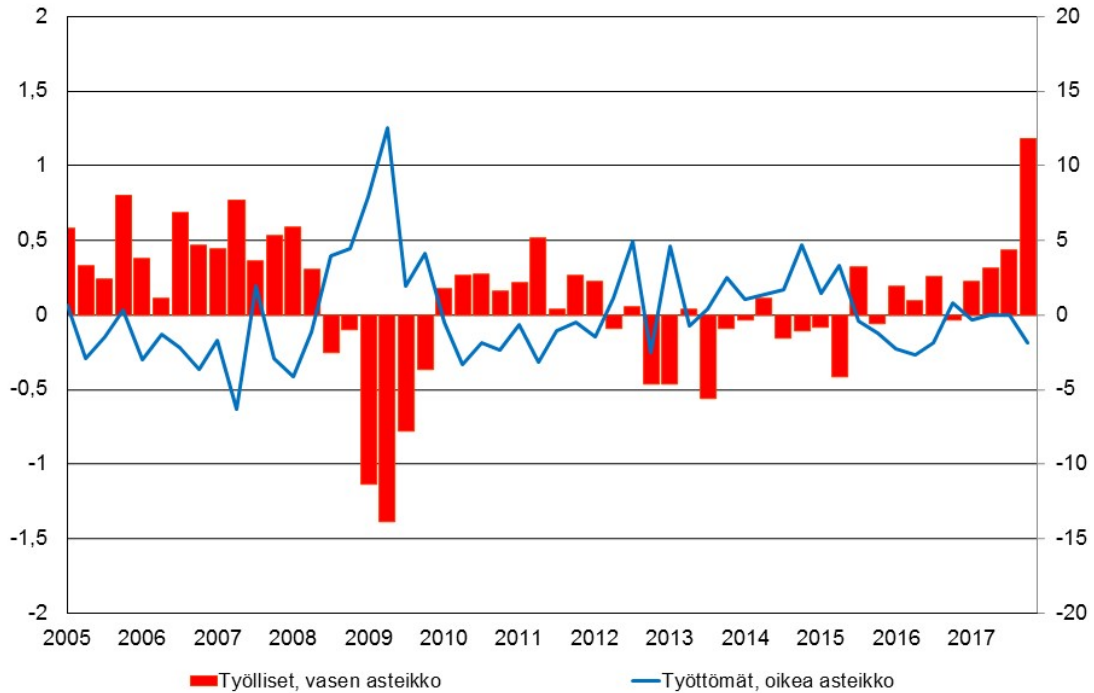
Taloudellisen aktiviteetin laajapohjainen ja nopea voimistuminen paransi työllisyystilannetta vuoden 2017 aikana. Työllisten määrä kasvoi prosenttien edellisestä vuodesta ja työllisyysaste nousi 69,6 prosenttiin. Etenkin loppuvuodesta työllisten määrä kasvoi ennakoituakin nopeammin työllisyysasteen trendin kohotessa joulukuussa jo 70,7 prosenttiin.

Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan työttömyys laski vain vähän v. 2017. Työttömyysasteen vuosikeskiarvo oli 8,6 % ja työttömyysasteen trendi joulukuussa 8,4 %. Työttömyysasteen hidaskasvu johtuu ainakin osittain piilotyöttömien sekä muiden työvoiman ulkopuolisten aktivoitumisesta työnhakuun, mikä on normaalia suhdannetilanteen parantuessa.

Avoimien työpaikkojen määrä nousi selvästi vuoden 2017 aikana. Tilastokeskuksen mukaan avoimia työpaikkoja oli kolmannella neljänneksellä 12 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työllisyyden kasvun jatkumiselle vuosina 2018 ja 2019 on varsin hyvät edellytykset. Avoimia työpaikkoja on runsaasti ja yritysten työllisyysodotukset ovat Euroopan komission luottamusindikaattorien mukaan Suomessa korkeimmillaan vuoden 2011 jälkeen. Bruttokansantuotteen kohtuullisen nopeana jatkuva kasvu ylläpitää työvoiman kysyntää ennustejaksolla. Työllisten määrä kasvaa v. 2018 prosenttien ja v. 2019 0,6 %. Työllisyysaste nousee keskimäärin 70,7 prosenttiin v. 2019.

Kuvio 1. Työllisyys ja työttömyys, muutos edellisestä neljänneksestä, %

Lähde: Tilastokeskus, kausitasoitus Suomen Pankki

Tilastokeskuksen (TK) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) työttömyystilastojen välinen ero kasvoi hyvin suureksi vuosina 2013–2016 työttömyyden lisääntyessä, mutta syksystä 2016 lähtien ero on jälleen alkanut kaventua. TEM tilastoi keskimäärin 69 000 työtöntä enemmän vuonna 2017.

TK:n ja TEM:in tilastoiman työttömyyden ero johtuu pääasiassa kahdesta syystä. Ensinnäkin TEM:in työnvälitystilasto on käytännössä rekisteri, joka perustuu työnhakijan viimeksi ilmoittamaan statukseen. Jos työtön ei itse ilmoita TE-keskukseen työllistymisestään, tilastoidaan hänet edelleen työttömäksi työnhakijaksi, jolloin työttömien määrä voi näyttää todellista suuremmalta. Työttömien haastattelujen lisääminen vuodesta 2017 alkaen on vähentänyt tätä rekisterivirhettä. Toinen ero syntyy ns. piilotyöttömistä, eli työttömistä jotka eivät ole hakeneet töitä viimeisten 4 viikon aikana. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa piilotyöttömiä ei lasketa työttömiksi, vaan heidät tilastoidaan erikseen.

TK:n tilastoima piilotyöttömien määrä oli hyvin korkealla vielä alkuvuonna 2017, mutta on sen jälkeen vähentynyt nopeasti. Piilotyöttömiä oli vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä 142 000 henkeä, mikä on 25 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Piilotyöttömien suuren määrän ennakoidaan jatkavan supistumistaan ennustejaksolla, kun useammat TE -toimistoihin rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista alkavat etsiä aktiivisesti töitä suhdannetilanteen parantuessa. Virallinen työttömyys (TK) saattaakin pysyä pitkään korkeana, samalla kun rekisteröityjen työttömien määrä laskee lähemmäksi sitä.

Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömien² määrä kasvoi TEM:in työnvälitysrekisterin mukaan nopeasti vuosina 2013–2016. Loppuvuonna 2016 pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi laskuun, joka jatkui koko vuoden 2017 ajan. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli v. 2017 joulukuussa 92 000, eli 30 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Rakennetyöttömien määrä oli joulukuussa 182 000, eli 33 000 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut viime vuosina etenkin alle 40-vuotiaiden ikäryhmissä. Suuri rakennetyöttömyys hidastaa työttömyyden laskua parantuneesta suhdannetilanteesta huolimatta.

Työmarkkinoiden suhdannetilannetta voidaan arvioida tarkastelemalla avoimien työpaikkojen suhdetta työttömiin työnhakijoihin (kuvio 2). Avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin kääntyi v. 2017 jyrkkään nousuun pysyttyään sitä ennen pitkään matalalla tasolla. Tämä viittaa työmarkkinoiden selvään kiristymiseen viime kuukausina, mikä onkin näkynyt työvoimapulana muutamissa ammattiryhmissä, kuten rakennusalan ammattilaisissa. Mitä matalampi tämä suhdeluku on, sitä helpompaa yrityksillä on löytää työntekijöitä, sillä työnhakijoita on runsaasti yhtä vakanssia kohti. Vastaavasti, työttömien työnhakijoiden työnsaantimahdollisuudet heikkenevät, kun avoimista paikoista kilpailee suuri joukko työnhakijoita. Kansainvälisessä vertailussa Suomen työmarkkinat eivät vielä vaikuta kovin kireiltä: Yhdysvalloissa vastaava suhdeluku oli v. 2017 noin 0,9³.

Työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto pidentyi selvästi vuoden 2011 jälkeen (kuvio 3). Vuoden 2017 aikana keskimääräinen kesto on kuitenkin äkillisesti laskenut noin 30 päivään. Vaikka yhtä avointa työpaikkaa kohti on v. 2017 ollut vähemmän työvoimatoimistoihin rekisteröityneitä työttömiä työnhakijoita, niin työnanta-

² TEM määritelmän mukaan rakenteellinen työttömyys on pitkäaikaistyöttömien, toistuvaistyöttömien, työvoimapolittisista palveluista työttömäksi palanneiden ja näissä palveluissa toistuvasti kiertävien henkilöiden yhteismäärä.

³ Bureau of Labor Statistics: Job Openings and Labor Turnover Survey Highlights

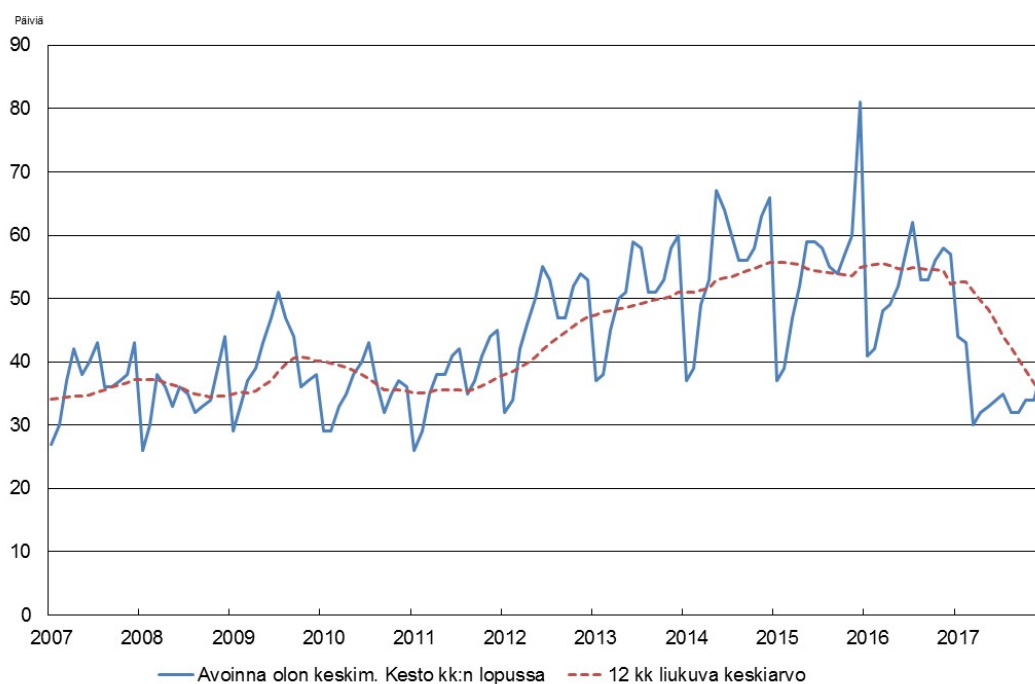
ijen on silti ollut hieman helpompaa löytää heidän joukostaan sopiva työntekijä. Työpaikkojen avoinna olon keston lyheneminen on tässä mielessä ristiriidassa muiden, työmarkkinoiden kiristymiseen viittaavien tilastojen kanssa.

Kuvio 2. Työmarkkinoiden kireys: avoimet työpaikat työtöntä työnhakijaa kohden

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Kuvio 3. Työpaikkojen avoinna olon kesto päivinä

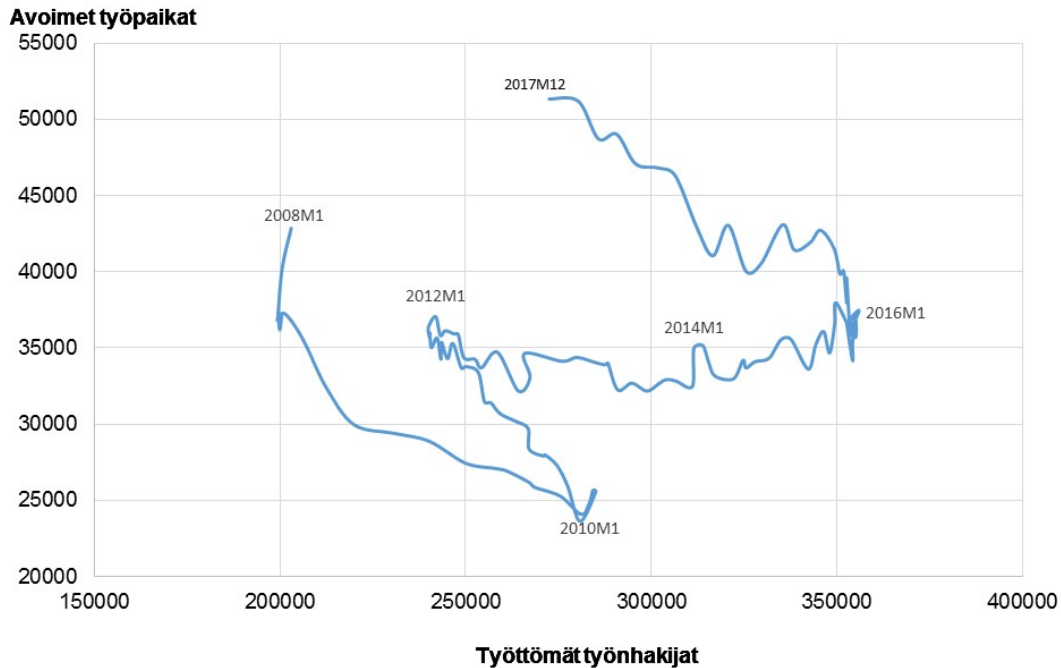

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Kuvio 4⁴ viittaa siihen, että työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat lisääntyivät vuosina 2012–2015. Kun työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ei ole ongelmia, avointen työpaikkojen lisääntymisen pitäisi vähentää työttömyyttä. Vuosien 2012–2015 kehitys siirsi kuvion 4 käyrää selvästi loitommas vasemmasta alanurkasta. Tällaisen siirtymän katsotaan yleisesti merkitsevän, että työmarkkinoiden toimivuus heikkenee. Tällöin lisääntyy myös riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun. Vuosina 2016–2017 yhteensopivuusongelmat eivät ole enää pahentuneet avoimien työpaikkojen kasvun vähentäessä työttömien määrää.

Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien lisääntymisen taustalla on ollut voimakas talouden rakennemuutos, jossa uudet työpaikat syntyvät eri aloille ja alueille kuin mistä niitä on tuhoutunut. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat heikentävät talouskasvun työllistävyttä ja vaimentavat osaltaan työllisyyden lähivuosien kasvunäkymiä.⁵

Kuvio 4. Työmarkkinoiden yhteensopivuus: avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

⁴ Kyseessä on nk. Beveridge-käyrä, josta käytetään myös nimitystä UV-käyrä, missä U viittaa työttömyyteen (unemployment) ja V avomiin työpaikkoihin (vacancies).

⁵ Työmarkkinoiden tilannekuvaa arvioivan työryhmän raportti työvoimakapeikoista julkistettiin 17.1.2018. [Raportin](#) tarkoituksena on antaa kattava tilannekuva Suomen työmarkkinoista ja niillä mahdollisesti esiintyvistä kapeikoista.

2 Ansiokehitys

Palkat

Kilpailukyky sopimuksen⁶ arvioidaan laskevan sopimuspalkkoja vuonna 2017 keskimäärin 0,3 % julkisen sektorin lomarahojen leikkauksesta johtuen⁷. Muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen arvioidaan kohottavan ansioita 0,5 %. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvavan 0,2 % vuonna 2017 ansiotasoindeksillä mitattuna. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus vuosina 2010–2016 on ollut keskimäärin 0,6 % vuodessa.

Koko talouden palkkasumman kasvu oli vuonna 2017 selvästi nopeampaa kuin mitä ansiotason ja työllisyyden kasvun perusteella voisi olettaa. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että palkansaajien työllisyys on kasvanut huomattavasti yrittäjien työllisyyttä nopeammin. Lisäksi lomarahojen leikkaukset ajoittuvat tilastoissa eri tavoin, mikä on vaikeuttanut palkkatilastojen vertailua. Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 2,3 % v. 2017.

Vuoden 2018 ja 2019 palkankorotuksista neuvotellaan toimialoittain. Teknologiateollisuuden ja Teollisuusliiton 30.10.2017 saavuttaman neuvottelutuloksen mukaan palkoista voidaan sopia paikallisesti. Jos paikallisesta palkkaratkaisusta ei päästä sopimukseen, sopimuspalkkoja korotetaan 1.1.2018 alkaen 1,1 prosentin yleiskorotuksella ja 0,5 prosentin yrityskohtaisella erällä sekä 1.1.2019 alkaen 0,9 prosentin yleiskorotuksella ja 0,7 prosentin yrityskohtaisella erällä.

Ansiotaso kasvaa VM:n ennusteen mukaan 2,0 % vuosina 2018 ja 2019. Tämä ansiotason nousu on edelleen 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa korkean työttömyyden kanssa. Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,0 % v. 2018 ja 2,6 % v. 2019. Ennusteessa on oletettu, että muiden toimialojen palkkaratkaisut seuraavat pääosin teollisuuden viitoittamaa tasoa. Palkkaliukumien on ennakoitu jäävän keskimääräistä pienemmiksi paikallisen sopimisen ja yrityskohtaisten erien vuoksi.

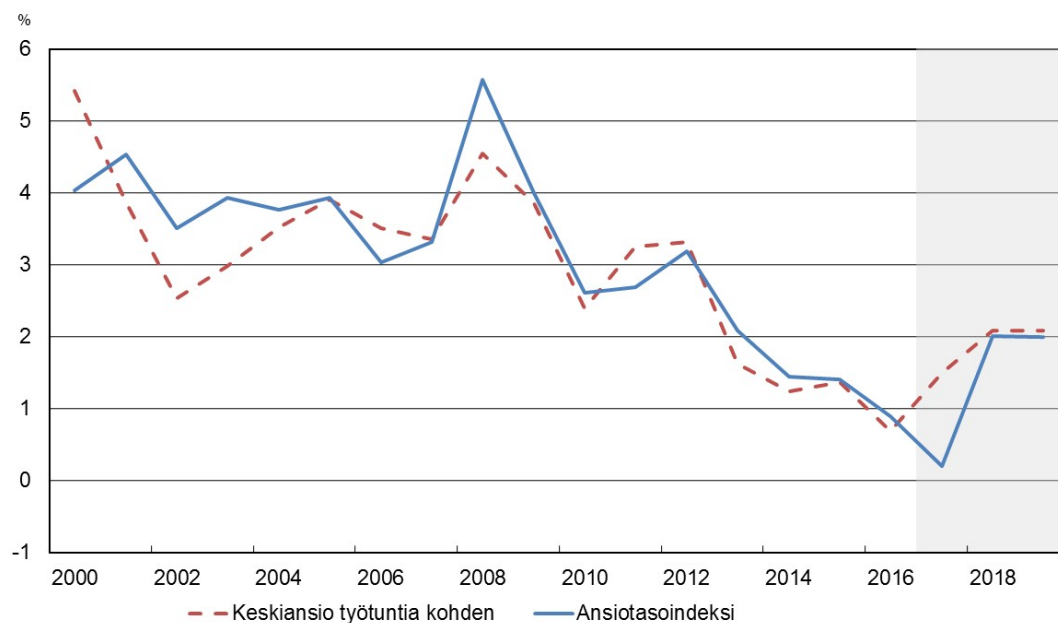
Kuviossa 5 on kuvattu VM:n kansantalousosaston joulukuun 2017 ennusteen mukainen ansiokehitys vuosina 2017–2019 sekä ansiotasoindeksillä että kansantalouden tilinpidon keskiansioilla mitattuna. Keskiansiot on laskettu jakamalla kansantalouden palkkasumma työtunneilla. Vuonna 2017 ansiotasoindeksin kasvu jää vähäiseksi kilpailukyky sopimukseen sisältyvien nollakorotusten ja lomarahaleikkausten takia. Keskiansioiden arvioidaan nousseen huomattavasti ansiotasoindeksiä nopeammin,

⁶ Työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat 14.6.2016 kilpailukyky sopimuksen, jonka kattavuudeksi muodostui noin 91 %. Kilpailukyky sopimuksen mukaan työ- ja virkaehtosopimusten voimassaoloa jatketaan 12 kuukaudella sopimus palkkojen pysyessä ennallaan. Vuosittainen työaika pitenee kokoaikatyössä keskimäärin 24 tunnilla ansiotasoa muuttamatta vuoden 2017 alusta; ammatti- ja työnantajaliitot sopivat työajan pidentämisen toteuttamistavasta alakohtaisesti. Työntekijän työeläkemaksu nousee asteittain yhteensä 1,2 prosenttiyksikköä 2017–2020. Työnantajan työeläkemaksu alenee vastaavasti samalla määrällä. Työntekijän työttömyysvakuutusmaksu nousee 2017–2018 yhteensä 0,85 prosenttiyksikköä. Työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu alenee vastaavasti samalla määrällä. Työnantajan sairausvakuutusmaksu alenee 2017–2019 vähintään noin prosenttiyksikön. Vuodesta 2020 alkaen työnantajan sairausvakuutusmaksun alennus on pysyvästi vähintään 0,58 prosenttiyksikköä. Julkisen sektorin lomarahat pienenevät 30 prosentilla vuosina 2017–2019.

⁷ Kilpailukyky sopimukseen sisältyvä työajan pidennys ei näy ansiotasoindeksissä, mutta lomarahojen leikkaukset näkyvät. Alustavien arvioiden mukaan sopimus hidastaa ansiotasoindeksin kehitystä 0,3 prosenttia ja työvoimakustannusindeksin kehitystä 3,1 prosenttia. Säännöllisen ansion indeksiin sopimuksella ei ole vaikutusta.

koska palkkasumma on noussut verraten nopeasti ja toisaalta työtunnit ovat lisääntyneet vain vähän. Taulukossa 2 on puolestaan eritelty ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin mukainen ansiokehitys työnantajasektoreittain sekä jaettu muutos sopimuspalkkoihin ja muihin tekijöihin.

Kuvio 5. Ansiokehitys vuosina 2000–2019

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM

Taulukko 2a. Ansiokehitys vuosina 2016–2018

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2016	2017*	2018**	IV/2016	IV/2017*
Ansiotasoindeksi	0,9	0,2	2,0	0,6	0,2
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	-0,3		0,5	-0,4
Muut tekijät	0,3	0,5		0,1	0,6
Yksityinen sektori	0,8	0,6		0,5	0,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	0,1		0,4	0,0
Muut tekijät	0,2	0,5		0,1	0,6
Teollisuus	-0,2	0,6		-0,6	0,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	0,0		0,3	0,0
Muut tekijät	-0,8	0,6		-0,9	0,6
Valtio	1,4	-1,0		0,6	-0,8
Sopimuspalkkaindeksi	0,7	-1,4		0,5	-1,4
Muut tekijät	0,7	0,4		0,1	0,6
Kunnat	0,9	-1,1		0,8	-1,0
Sopimuspalkkaindeksi	0,7	-1,4		0,6	-1,4
Muut tekijät	0,2	0,3		0,2	0,4

*=Tilastokeskuksen tieto, **=Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennuste 19.12.2017

Taulukko 2b. Säännöllisen ansiotason kehitys vuosina 2016–2017

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2016	2017*	2018**	IV/2016	IV/2017*
Säännöllisen ansion indeksi	0,9	0,6		0,7	0,5
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	0,0		0,5	0,0
Muut tekijät	0,3	0,6		0,2	0,5
Yksityinen sektori	0,9	0,6		0,6	0,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	0,1		0,4	0,0
Muut tekijät	0,3	0,5		0,2	0,6
Teollisuus	0,6	0,6		0,3	0,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	0,0		0,3	0,0
Muut tekijät	0,0	0,6		0,0	0,6
Valtio	1,4	0,4		0,6	0,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,7	0,0		0,5	0,0
Muut tekijät	0,7	0,4		0,1	0,6
Kunnat	0,9	0,3		0,7	0,4
Sopimuspalkkaindeksi	0,7	0,0		0,6	0,0
Muut tekijät	0,2	0,3		0,1	0,4

3 Hinnat ja ostovoima

Hinnat

Vuoden 2017 kuluttajahintojen keskimääräiseksi vuosimuutokseksi eli inflaatioksi muodostui 0,7 % kansallisella indeksillä mitattuna. Kuluttajahintojen kasvu kiihtyi loppuvuodesta 2016 ja alkuvuodesta 2017, mutta kasvu hidastui jälleen vuoden 2017 loppupuolella. Joulukuussa 2017 kuluttajahinnat nousivat 0,5 % edellisen vuoden joulukuuhun verrattuna.

Energian hinnat nousivat v. 2017 lähes 5,7 % raakaöljyn hinnan nousun tukemana. Palveluiden hinnat nousivat n. 1,5 % v. 2017, eli selkeästi hitaammin kuin v. 2016. Tähän vaikuttivat mm. vuodelle 2017 sovittu palkkaratkaisu sekä vuokrien nousuvauhdin hidastuminen. Elintarvikkeiden hinnat pysyivät lähes samalla tasolla kuin v. 2016 mm. makeisveron poiston ja elintarviketeollisuuden raaka-aineiden varovaisen hintakehityksen johdosta. Sen sijaan tavaroiden hinnat laskivat v. 2017 jo neljättä vuotta peräkkäin. Laskua kertyi 0,8 % vuodentakaisesta.

Vuosina 2018 ja 2019 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan kiihtyvän 1,4 ja 1,5 prosenttiin talouskasvun jatkuessa. Hinnat nousevat tulevana vuosina laajemmin eri hyödykeryhmissä, mutta palveluiden hintojen nousun vaikutus kokonaisinflaatioon pysyy jatkossakin suurimpana. Palveluiden hintojen kasvun odotetaan kiihtyvän noin kahteen prosenttiin v. 2018 ja v. 2019, muun muassa vuotta 2017 nopeamman palkkakehityksen johdosta.

Energiahintojen vaikutuksen inflaatioon ennustetaan pysyvän merkittävänä myös vuosina 2018–2019, mutta maltillisempänä kuin v. 2017. Muutokset välillisessä verotuksessa kiihdyttävät inflaatiota vuonna 2018 arviolta 0,3–0,4 prosenttiyksikköä, johtuen etenkin tupakka- ja alkoholiverojen korotuksista.

Euroalueen inflaatio yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna oli vuonna 2017 keskimäärin 1,5 %. Energian hinnan nousua ja sen välillisiä vaikutuksia lukuun ottamatta inflaatio on kuitenkin pysytellyt maltillisena. Euroalueen asteittain vahvistunut talouskasvu ei siis ole vielä riittänyt nostamaan inflaatiota, sillä esimerkiksi korkea työttömyys on pitänyt palkankorotukset maltillisina. Euroopan keskuspankin asiantuntijoiden ennusteen mukaan euroalueen inflaatio on 1,4 % v. 2018 ja 1,5 % v. 2019. Vertailukelpoiset yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kasvuluvut valtiovarainministeriön ennusteessa ovat Suomen osalta 1,4 % v. 2018 ja 1,5 % v. 2019.

Taulukko 3. Kuluttajahintaindeksi joulukuussa 2017

	2017/2016		12-2017 / 12-2016	
	Vuosi-inflaatio (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks)	Viim. 12 kk muutos (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)
Kokonaisindeksi	0,7	0,7	0,5	0,5
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	-0,9	-0,1	-0,1	-0,0
Alkoholijuomat ja tupakka	3,0	0,1	2,5	0,1
Vaatetus ja jalkineet	-1,2	-0,1	-2,6	-0,1
Asuminen, vesi, sähkö ja muut	1,3	0,3	1,0	0,3
Kalusteet, kodinkoneet, kodinhuolto	-0,2	-0,0	-1,3	-0,1
Terveys	1,7	0,1	1,1	0,1
Liikenne	2,6	0,3	0,6	0,1
Viestintä	-1,8	-0,0	-1,4	-0,0
Kulttuuri ja vapaa-aika	-0,7	-0,1	0,1	0,0
Koulutus	1,6	0,0	1,8	0,0
Ravintolat ja hotellit	1,9	0,1	2,1	0,1
Muut tavarat ja palvelut	0,2	0,0	0,5	0,0
Lähde: Tilastokeskus				

Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima

Palkansaajien ostovoimalla on keskeinen rooli kulutuskysynnän ja sen myötä myös yleisen taloudellisen aktiviteetin kannalta. Yksityisen kulutuksen kasvu on jatkunut tasaisen nopeana talouden muusta taantumasta huolimatta viime vuosien aikana ja yksityisen kulutuksen osuus BKT:sta on noussut jo yli 55 prosenttiin. Vaikka vuonna 2017 yksityisen kulutuksen kasvu osoittautui hitaammaksi kuin aikaisemmin arvioitiin, niin kotitalouksien kulutus on kasvanut viime vuosina ostovoimaa nopeammin, pitkälti kotitalouksien velkaantumisen vauhdittamana. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua on nopeuttanut eläkkeiden kasvu.

Kansantalouden palkansaajien ostovoiman kehitys määräytyy pitkälti ansiotason, työllisyyden, inflaation ja verotuksen perusteella. Palkansaajien ostovoiman kasvu kiihtyy 1,8 prosenttiin vuonna 2017 ja hidastuu vain vähän v. 2018. Ostovoiman kasvu hidastuu 0,3 prosenttiin v. 2019, koska palkansaajien sosiaaliturvamaksut nousevat.

Työllisyys on kääntynyt selvään kasvuun ja kasvu kiihtyy vielä vuonna 2018. Työllisyyden paraneminen kiihdyttää palkkasumman kasvua ja tukee ostovoiman kasvua tänä ja ensi vuonna. Vuonna 2019 työllisyyden kasvu hidastuu BKT:n kasvun hidastuessa ja myös palkkasumman kasvu hidastuu.

Ansiotason nousu jäi alhaiseksi vuonna 2017 julkisen sektorin lomarahaleikkausten seurauksena. Tähän asti tehtyjen palkkasopimusten mukaan ansiotason nousun

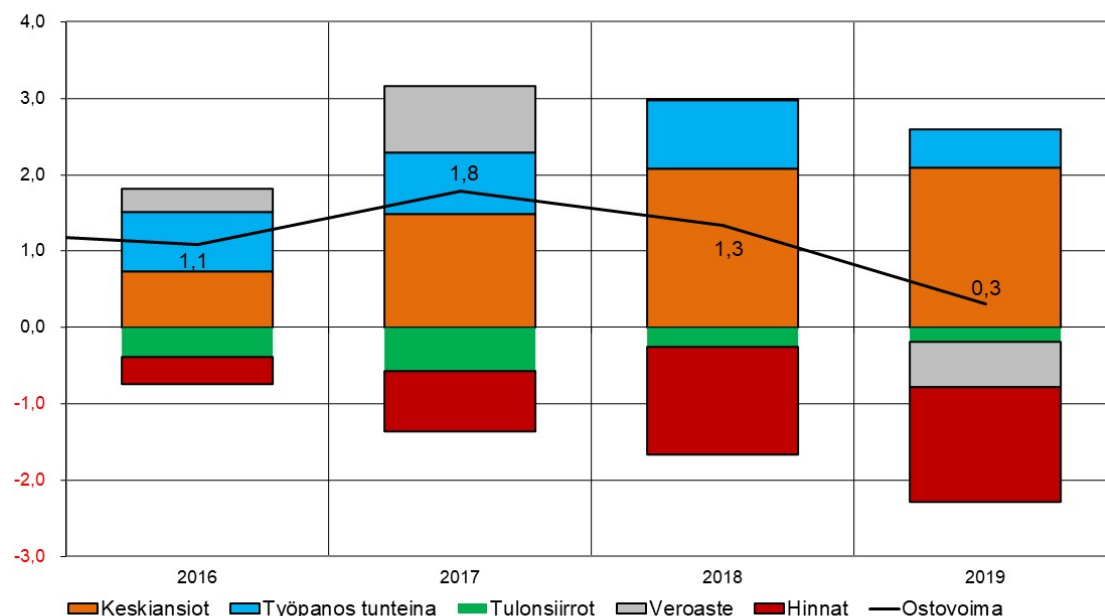
arvioidaan kiihtyvän 2 prosenttiin tulevina vuosina, kun palkkaliukumien oletetaan jäävän keskimääräistä alhaisemmiksi.

Vuonna 2017 keskimääräisen palkansaajan veroasteen lasku tukee ostovoimaa. Kilpailukyky sopimuksessa työvoimakustannuksia alennetaan siirtämällä osa työnantajan sotumaksuista vakuutetuille. Palkansaajien maksujen nousun vaikutusta ostovoimaan kompensoidaan keventämällä ansiotuloverotusta. Vuosina 2018 ja 2019 valtionverotuksessa tehdään asteikkoihin inflaatiotarkistukset, mutta sotumaksujen nousun seurauksena keskimääräisen palkansaajan veroaste pysyy v. 2018 edellisen vuoden tasolla, mutta nousee v. 2019. Täten verotuksen ostovoimaa tukeva vaikutus kääntyy sitä laskevaksi v. 2019.

Palkansaajien yhteenlasketussa ostovoimalaskelmassa tulonsiirroista merkittävimmän erän muodostavat työttömyyskorvaukset, jotka osaltaan vaimentavat suhdannevaihteluiden vaikutuksia tulo muodostukseen. Työttömyyskorvausten lisäksi oheisessa ostovoimalaskelmassa on otettu huomioon mm. lapsilisät, asumistuki ja vanhempainrahat. Ennustejakson aikana etenkin työttömyyskorvaukset vähenevät työllisyystilanteen kohentuessa.

Ostovoiman kasvua hillitsee inflaation kiihtyminen, vaikka inflaatio jää palkkojen kiihtyvästä noususta huolimatta maltilliseksi. Inflaatio pysyy hitaana teollisuustuotteiden hintojen laskiessa edelleen kiihtyvistä energian ja palveluiden hinnoista huolimatta.

Kuvio 6. Palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman muutos (%) ja osatekijöiden vaikutus (%-yks.)

Lähde: Euroopan komissio, VM

4 Talouden kilpailukyky

Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella

Suomessa palkansaajakorvaukset⁸ palkansaajaa kohden kohosivat 1,0 % vuonna 2016, eli hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin. Komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden jäävän vuosina 2017–2019 keskimäärin 0,6 prosenttiin, mikä on selvästi alle euroalueen keskiarvon.

Taulukko 4. Koko talouden työvoimakustannukset työntekijää ja tuotettua yksikköä kohden euroalueella ja Suomessa

	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	Keskimäärin		Yhteensä	
								99-16	17-19e	99-16	17-19e
Euroalue											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,5	1,4	1,4	1,3	1,6	2,2	2,3	2,6	2,0	46,5	6,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,2	-0,6	-0,2	-	-	-	-0,1	—	-2,1	—
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	1,5	1,6	2,1	1,5	-	-	-	2,7	--	49,6	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,5	0,7	1,0	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	13,2	2,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,0	0,7	0,4	0,8	1,0	1,3	1,5	1,7	1,3	29,4	3,8
Suomi											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,3	1,0	1,4	1,0	-1,1	1,3	1,7	3,2	0,6	60,8	1,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,1	0,1	0,2	-	-	-	-0,2	—	-2,9	—
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	1,3	1,1	1,4	0,8	-	-	-	3,4	—	65,5	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,0	-0,2	0,1	1,4	2,8	2,0	1,7	1,0	2,2	15,7	6,6
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,4	1,1	1,3	-0,4	-3,8	-0,7	0,1	2,2	-1,5	39,0	-4,4

*Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla.

Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähde: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (marraskuu 2017).

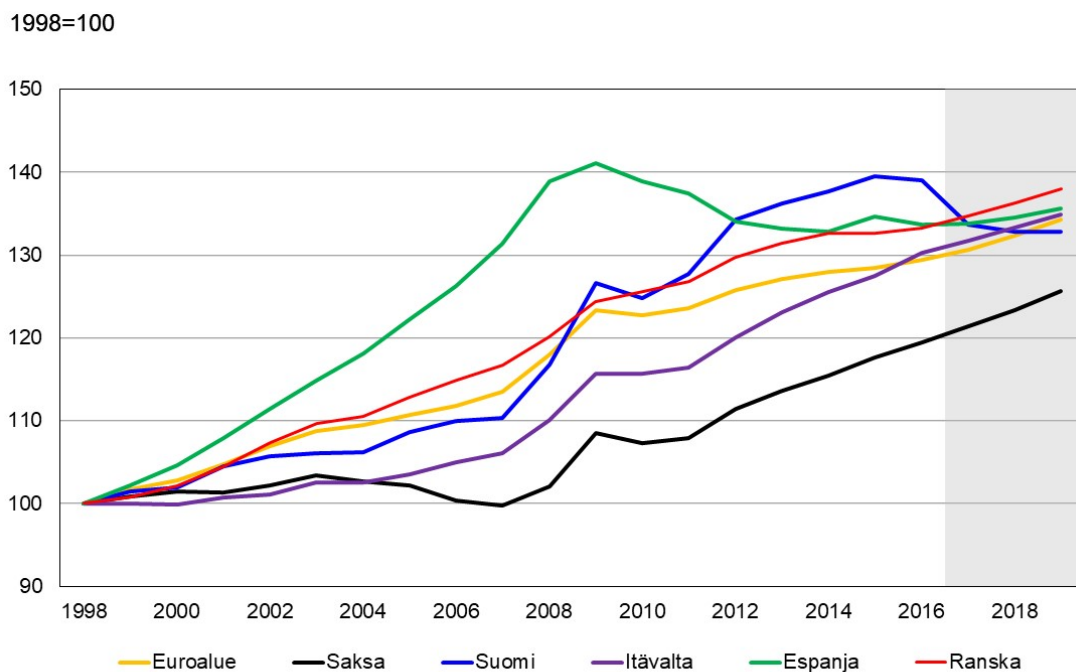
⁸ Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut.

Tiedot ilmenevät taulukosta 4, jossa esitetään Suomen ja euroalueen tiedot työvoimakustannusten, tuottavuuden ja yksikkötyökustannusten kehityksestä vuosina 2013–2019.⁹ Ennustevuosien osalta tiedot ovat Euroopan komission marraskuun 2017 ennusteesta ja saattavat siten poiketa muista tämän raportin ennusteluviuista, jotka ovat VM:n kansantalousosaston joulukuun 2017 suhdanne-ennusteen mukaisia.

Tuottavuus työntekijää kohden on kohonnut Suomessa rahaliiton aikana keskimäärin hieman euroaluetta nopeammin. Vuonna 2016 tuottavuus kasvoi Suomessa 1,4 % ja euroalueella 0,5 %. Komission ennusteessa euroalueen tuottavuuskehityksen odotetaan olevan maltillista, joskin aavistuksen kiihtyvää vuosina 2017–2019. Suomen tuottavuuden ennakoitaan kasvavan selvästi euroaluetta nopeammin ja ylittävän vuosien 1999–2016 keskimääräisen tuottavuuden kasvuvauhdin.

Palkansaajakohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden suhteen avulla voidaan laskea yleisin kustannuskilpailukyvyyn indikaattori eli nimelliset yksikkötyökustannukset. Kun tuottavuus kehittyy palkansaajakorvauksia nopeammin, yksikkötyökustannukset alenevat.

Kuvio 7. Koko talouden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys 1998–2019

Suomen yksikkötyökustannukset kasvoivat huomattavasti euroalueen keskiarvoa ripeämmin vuosina 2008–2009 ja 2011–2012 (kuvio 7). Vuonna 2016 Suomen yksikkötyökustannukset kasvoivat pitkästä ajasta euroalueen keskiarvoa hitaammin. Komission ennusteen mukaan Suomen yksikkötyökustannusten kasvu jää vuosina 2017–2019 selvästi euroaluetta hitaammaksi. Kilpailukykykysymyksen seurauksena

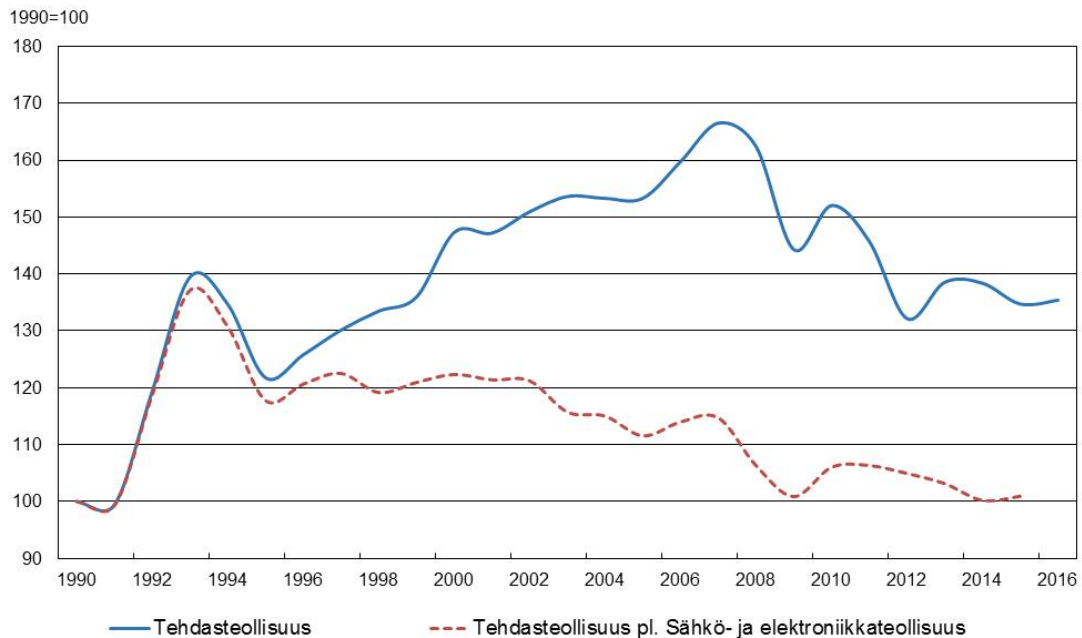
⁹ Liitteessä 2 vastaavat tiedot on esitetty myös valikoiduille joukolle muita euromaita.

Suomen yksikkötyökustannusten ennustetaan laskevan yli 4 prosenttia vuosina 2017–2019. Näin ollen Suomen kustannuskilpailukyky paranee merkittävästi suhteessa muuhun euroalueeseen.

Kustannuskilpailukyky

Edellä esitetyn yksinkertaisen euroalueen yksikkötyökustannusvertailun lisäksi kilpailukykyä voidaan arvioida samassa valuutassa laskettujen suhteellisten yksikkötyökustannusten avulla. Tämä tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori huomioi sekä Suomelle relevanttien kilpailijamaiden kustannuskehityksen että valuuttakurssien vaikutukset.

Kuvio 8. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori 1990–2016

Kilpailukyky paranee, kun käyrä nousee

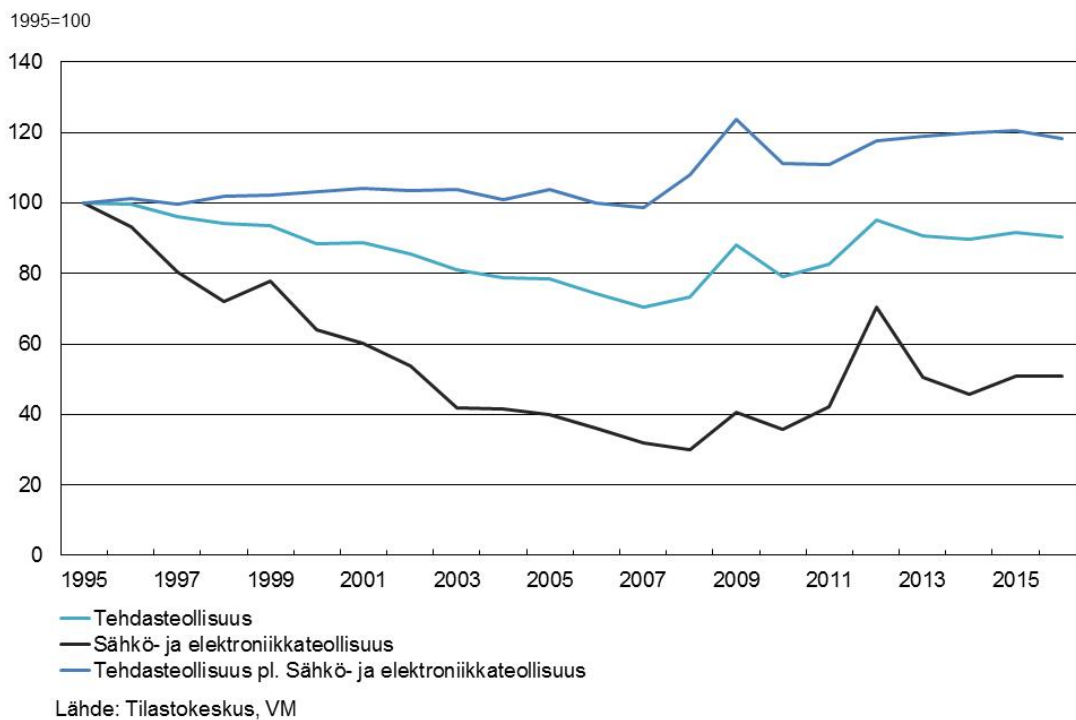
Lähde: BIS, The Conference Board, Euroopan komissio, OECD, Tilastokeskus, VM

Kuviossa 8 esitetään yhteisessä valuutassa Suomen tehdasteollisuuden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys suhteessa viidentoista kilpailijamaan¹⁰ ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen. Tehdasteollisuuden kilpailukyky oli korkeimmillaan vuonna 2007 lähes yhtäjaksoisen ja pitkään jatkuneen myönteisen kehityksen seurauksena. Sen jälkeen tehdasteollisuuden kilpailukyky on heikentynyt huomattavasti, koska yksikkötyökustannukset ovat nousseet nopeammin kuin useimmissa Suomen kilpailijamaissa. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden merkitys Suomen kilpailukykyyn paranemisessa on ollut huomattava 1990-luvun puolivälin jälkeen.

¹⁰ Yhdysvallat, Japani, Saksa, Ranska, Iso-Britannia, Italia, Kanada, Alankomaat, Belgia, Tanska, Ruotsi, Norja, Espanja, Itävalta, Etelä-Korea.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vaikutusta teollisuuden nimellisiin yksikkötyökustannusten kehitykseen tarkastellaan myös kuviossa 9. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden poikkeuksellisen nopea tuottavuuden kasvu alensi alan yksikkötyökustannuksia lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2007 saakka. Samaan aikaan muun teollisuuden kuin sähkö- ja elektroniikkateollisuuden yksikkötyökustannukset pysyivät melko vakaina. Vuosina 1995–2007 teollisuuden yksikkötyökustannuskehitys näytti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden menestyksen johdosta hyvin myönteiseltä, sillä yksikkötyökustannukset laskivat noin 30 prosentilla. Vuosina 2008–2012 finanssikriisiä seurannut syvä taantuma sekä palkansaajakorvausten ripeä kasvu nostivat teollisuuden yksikkötyökustannuksia tuntuvasti. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahtaminen kasvatti teollisuuden yksikkötyökustannuksia erityisesti vuosina 2011–2012. Vuoden 2012 jälkeen koko tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten kehitys on jälleen tasaantunut ja muutokset ovat olleet vähäisiä.

Kuvio 9. Tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten kehitys 1995–2015

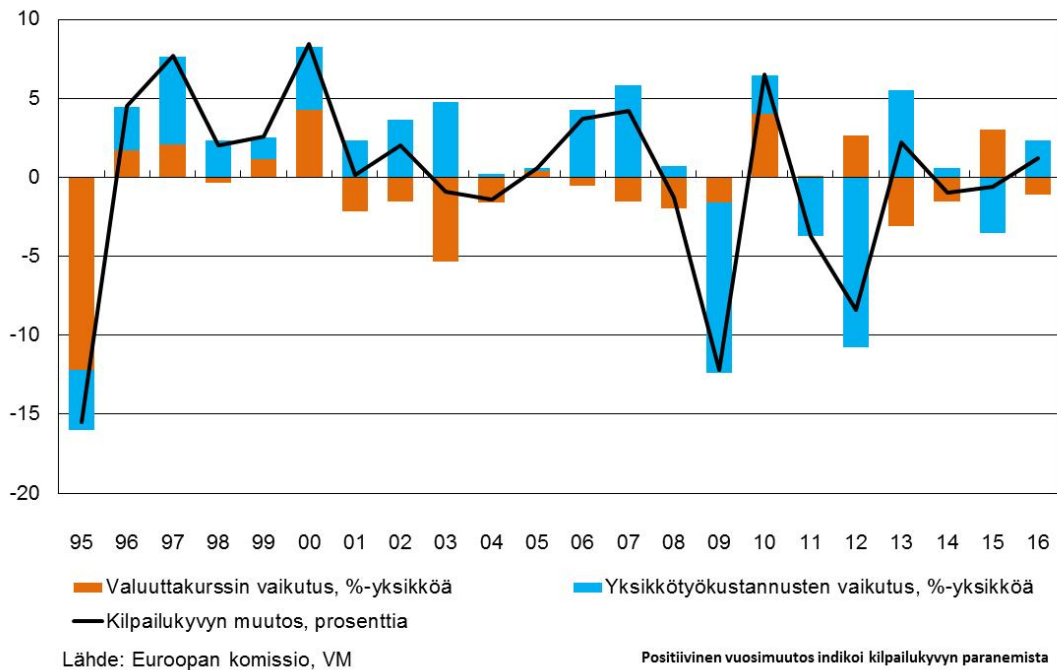

Kuviossa 10 tarkastellaan edelleen kilpailukykyä tehdasteollisuuden suhteellisilla nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna, nyt Euroopan komission Suomelle laskeman indikaattorin avulla. Pienet erot kuvion 10 ja kuvion 8 vastaavan indikaattorin välillä syntyvät eroista mm. viitemaaryhmän koostumuksessa ja kauppapainoissa sekä perusvuoden valinnassa. Kuvion 10 komission kilpailukykyindikaattorin osoittama muutos kilpailukyvyssä jaetaan tässä ulkomaankauppapainoilla painotetun valuuttakurssin ja yksikkötyökustannusten muutosten vaikutuksiin. Näin voidaan tarkemmin eritellä kilpailukyvyyn paranemiseen tai heikkenemiseen vaikuttaneita tekijöitä. Kuviossa vaaleansininen pylväs kuvaa yksikkötyökustannusten suhteellisen muutoksen vaikutusta kilpailukykyyn. Esimerkiksi vuonna 2013 pylväs asteikon positiivisella puolella osoittaa yksikkötyökustannusten nousseen Suomessa kilpailijamaita maltillisemmin, mikä on tukenut kilpailukyvyyn myönteistä kehittymistä. Samana

vuonna euron ulkoinen arvo kuitenkin vahvistui, mikä puolestaan laski suomalaisten tuotteiden kilpailukykyä (oranssi pylväs). Kilpailukyyn muutos yhteensä summautuu valuuttakurssin ja yksikkötyökustannusten vaikutuksista ja sitä kuvataan mustalla viivalla. Musta viiva asteikon positiivisella puolella osoittaa siis kilpailukyyn kohe-
nemista.

Kuten edellä kuviossa 8, myös komission tarkastelemassa 37 maan¹¹ joukossa Suomen tehdasteollisuuden kilpailukyky heikkeni tuntuvasti vuosina 2009 ja 2011–2012, pääasiassa yksikkötyökustannusten takia. Vuosina 2013–2016 kilpailukyyn kokonaismuutokset ovat olleet pieniä yksikkötyökustannus- ja valuuttakurssivaikutusten kumotessa toisensa.

Kuvio 10. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori

Toimikunnan perinteistä indikaattoria (kuvio 8) voidaan vertailla komission laske-
maan indikaattoriin (kuvion 10 musta viiva) muodostamalla indeksisarja komission
yhteisessä valuutassa mitattujen suhteellisten yksikkötyökustannusten vuosimuutok-
sista. Vertailun helpottamiseksi molemmat indeksisarjat on suhteutettu pitkän aikavä-
lin keskiarvoonsa. Kuviossa 11 tehdasteollisuuden kilpailukykyindeksit on piirretty
samaa kuvioon ja lisäksi kuvioon on piirretty komission yksikkötyökustannusten
vaikutuksen huomioiva kilpailukykyindikaattori (kuvion 10 vaaleansininen pylväs),
joka on myös indeksoitu edellä kuvatulla tavalla.

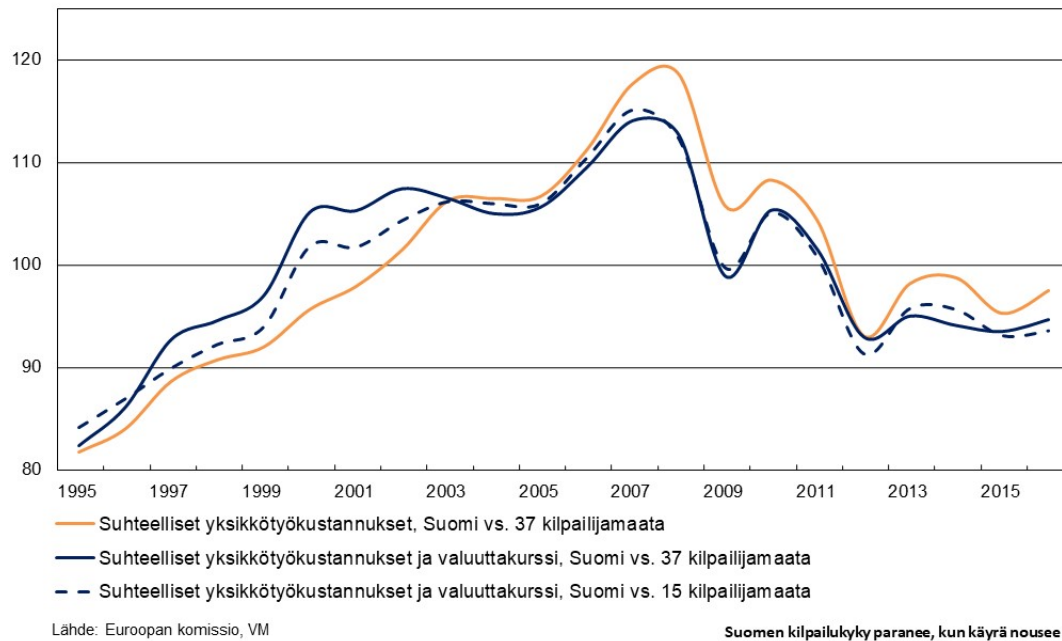
Kuviosta 11 huomataan, että eri indikaattorit antavat hyvin samanlaisen kuvan teh-
dasteollisuuden kilpailukyyn kehittymisestä. Näin pitääkin olla, koska tarkoitus on
mitata samaa ilmiötä ja indikaattorit poikkeavat toisistaan ainoastaan vertailumaa-
joukon ja käytettyjen kauppapainojen osalta. Samassa valuutassa mitattuihin suh-
teellisiin yksikkötyökustannuksiin perustuvat sarjat kulkevat lähes identtisesti ja kaik-

¹¹ EU-28 sekä Yhdysvallat, Japani, Sveitsi, Norja, Turkki, Kanada, Australia, Uusi Seelanti, Meksiko.

ki kolme sarjaa sijoittavat kilpailukyvyyn huipun vuosille 2007–2008. Kaikkien indikaattoreiden perusteella näyttää myös siltä, että tehdasteollisuuden kilpailukyky heikentyi tämän jälkeen tuntuvasti vuoteen 2012 saakka. Kaikki mittarit osoittavat myös kilpailukyvyyn kääntyneen taas hieman parempaan suuntaan vuodesta 2013 alkaen.

Kuvio 11. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattoreita 1995–2016

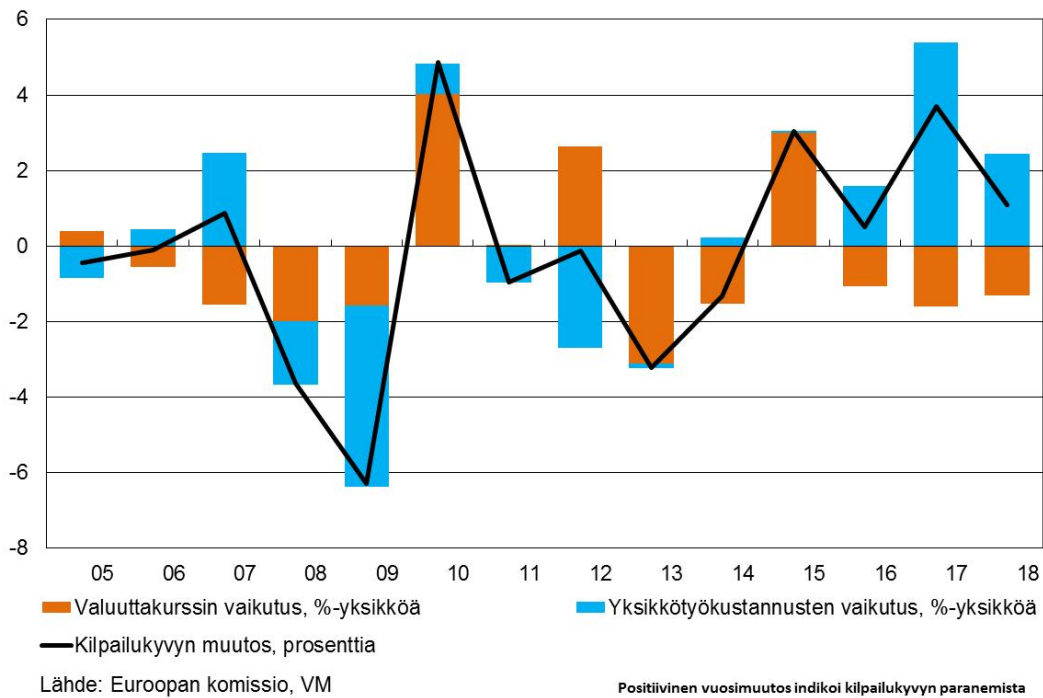
1995-2016=100

Vastaava kilpailukyvyyn erittely voidaan tehdä myös koko talouden tasolla. Suljetun sektorin kustannuskehitys nimittäin vaikuttaa välillisesti avoimen sektorin kilpailukykyyn, sillä avoin sektori käyttää myös suljetun sektorin palveluja. Kuviossa 12 on jaettu Euroopan komission Suomelle laskema koko talouden kilpailukykyindikaattori komponentteihinsa, suhteellisiin nimellisiin yksikkötyökustannuksiin ja valuuttakurssiin, samalla tavalla kuin edellä tehdasteollisuuden tapauksessa.

Kuviosta 12 nähdään, että valuuttakurssien muutokset ovat heilutelleet koko talouden kilpailukykyindikaattoria vuosina 2013–2015 enemmän kuin yksikkötyökustannukset. Vuonna 2016 yksikkötyökustannusten aleneminen kuitenkin paransi koko talouden kilpailukykyä, ja komission ennusteen mukaan kilpailukyvyyn paraneminen jatkuu myös vuosina 2017–2018.

Kuvio 12. Koko talouden kilpailukykyindikaattori

Muut koko talouden kilpailukyyn indikaattorit

Yksikkötyökustannuksia on käytetty yleisimmin kilpailukyyn mittarina, koska niiden on perinteisesti katsottu heijastavan parhaiten eroja eri maiden tuottavuus- ja kustannuskehityksessä. Kuviossa 13 esitetään muita suhteellisen kustannustason mittareita, kuten suhteellisia kuluttajahintoja ja suhteellisia vientihintoja. Näitä tietoja ei ole saatavilla pelkästään tehdasteollisuuden osalta, joten tarkastelussa on tyydyttävä koko taloutta kuvaaviin indikaattoreihin.

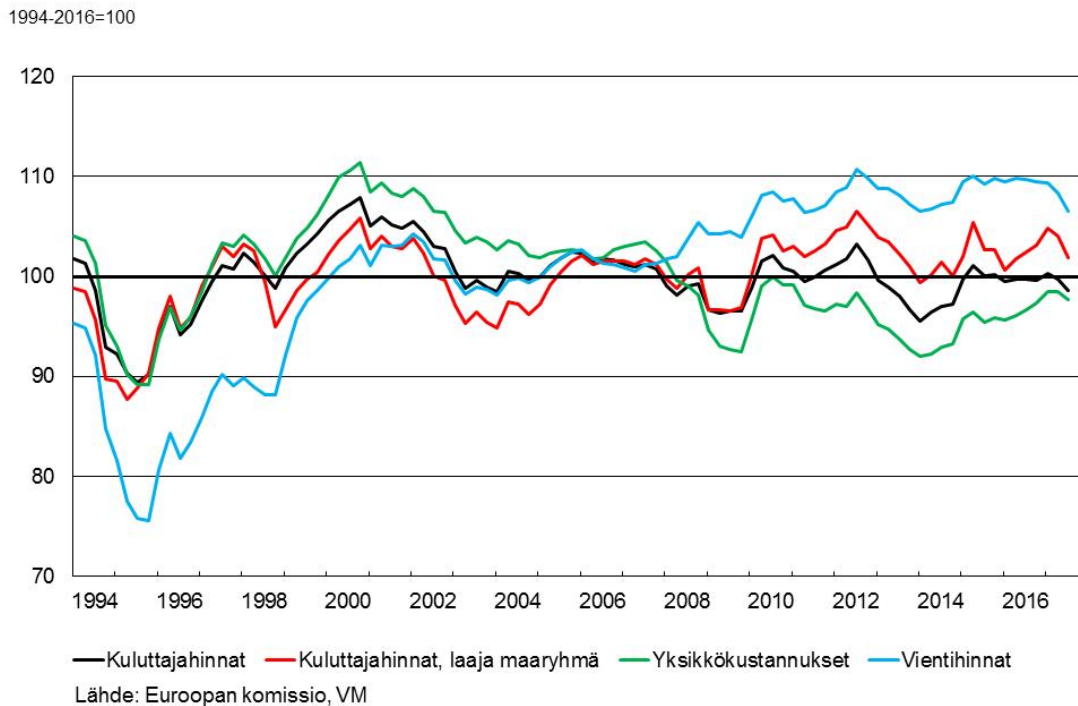
On syytä muistaa, että nämä indikaattorit sisältävät valuuttakurssin muutoksen vaikutuksen. Tästä johtuen kaikki kuvion 13 indikaattorit laskevat valuuttakurssin vahvistuessa vuonna 2013 ja nousevat vastaavasti vuonna 2015 Suomen kauppapainoista lasketun efektiivisen nimellisen valuuttakurssin heikentyessä.

Kuluttajahinnoilla deflatoitu efektiivinen valuuttakurssi (musta käyrä) on hintakehityksen indikaattori, joka kilpailukyyn näkökulmasta palautuu ostovoima-ajatteluun. Tämä indikaattori on pyörinyt pitkän aikavälin keskiarvonsa tuntumassa ilman selvää trendiä suuntaan tai toiseen. Yksikkötyökustannusten (vihreä käyrä) avulla tarkasteltu koko talouden kilpailukyky on ollut hieman pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolella viime vuosina.

Vientihinnoilla deflatoitu indikaattori (sininen käyrä) antaa varsin erilaisen kuvan Suomen kilpailukyyn kehityksestä kuin muut indikaattorit. Se kuvaa sitä, että Suomen vientihinnat ovat laskeneet suhteessa vertailuryhmään. Indikaattorin mukaan Suomen kilpailukyyn voi vientihintojen laskun myötä tulkita parantuneen 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Toisaalta vientihintojen lasku voi kertoa myös tuotteiden kilpailijoita heikommasta laadusta. Suomalainen vientiyrittäjä tai palkansaaja ei vientihintojen

laskusta hyödy, sillä positiivisen tuottavuuskehityksen hyödyt ovat valuneet ulkomaille halvempien tuotteiden muodossa. Tämä on seurausta siitä, että Suomessa tuotetaan tuotteita, joissa on alhainen arvonlisäys ja kova kansainvälinen kilpailu. Vienti-teollisuuden näkökulmasta indikaattorit näyttävät osoittavan, että vuodesta 2004 vuoteen 2012 saakka sen myyntihinnat (sininen käyrä) laskivat samalla kun yksikkötyökustannukset (vihreä käyrä) nousivat. Vuosina 2013–2017 eri hintojen perusteella lasketut indikaattorit ovat kehittyneet melko lailla samansuuntaisesti.

Kuvio 13. Koko talouden kilpailukykyindikaattoreita: reaalinen efektiivinen valuuttakurssi eri hintakäsitteillä deflatoituna¹²

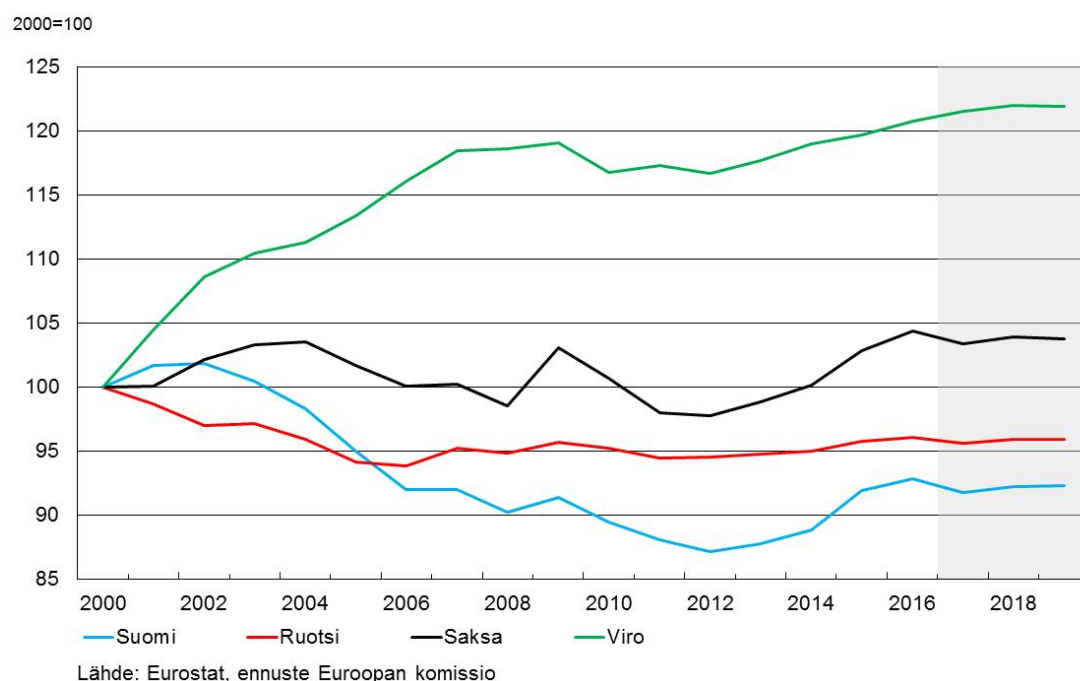
Kilpailukyky ja tulonmuodostus

Kilpailukykyä voidaan tarkastella myös suhteellista kustannustasoa mittaavia indikaattoreita laajemmin, kykyä kerryttää talouskasvua. Koko talouden tasolla hyvä kilpailukyky heijastuu yritysten kannattavuuteen, myönteiseen talouskasvuun ja materiaaliseen hyvinvointiin. Yrityksissä kannattavuutta ja kilpailukykyä määrittää keskeisesti tuottavuuden kehitys. Muita vaikuttavia tekijöitä työvoimakustannusten ohella ovat yritysten omien lopputuotteiden ja palveluiden myyntihinta. Lisäksi merkitystä on välituotepanosten, kuten raaka-aineiden, energian, vuokrien ja yritysten käyttämien palveluiden, hintakehityksellä. Seuraavassa tarkastellaan keskeisiä kehityssuuntia suomalaisten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksestä sekä välituotteiden roolia.

¹² Käyrä nousee kun Suomen suhteelliset hinnat laskevat, eli kilpailukyky paranee. Kun suhteellinen nimellinen valuuttakurssi muuttuu, kaikki käyrät nousevat tai laskevat samassa suhteessa. Maakorissa ovat mukana samat 37 maata kuin kuviossa 10 ja laajassa maaryhmässä lisäksi Venäjä, Kiina, HongKong, Etelä-Korea ja Brasilia.

Vientiyritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen vaikuttavat vientituotteiden ja -palveluiden hintakehitys sekä ulkomailta ostettujen väliaineiden kustannukset. Vaihtosuhte (kuvio 14) kuvaa Suomesta vietyjen tavaroiden ja palveluiden ja Suomeen tuotujen tavaroiden ja palveluiden hintojen kehitystä kansantalouden tilinpidossa. Suomen vaihtosuhte on heikentynyt merkittävästi 2000-luvulla. Erityisesti kallistuva energia on heikentänyt vaihtosuhdetta, sillä energiahyödykkeiden osuus tuonnissa on selvästi suurempi kuin viennissä. Toisaalta Suomelle tärkeiden elektroniikkatuotteiden sekä metsäteollisuuden paino- ja kirjoituspaperin hinnat ovat laskeutuneet maailmanmarkkinoilla. Vuosien 2009–2012 aikana elektroniikkatuotteiden osuus koko tavaraviennistä laski merkittävästi ja vaihtosuhteen heikkeneminen pysähtyi. Öljyn hinnan romahtaminen vuosina 2014–2015 paransi huomattavasti Suomen vaihtosuhdetta. Euroopan komission vuosia 2017–2019 koskevan ennusteen mukaan Suomen vaihtosuhte pysyisi ennallaan lähivuosina.

Kuvio 14. Vaihtosuhte 2000–2019

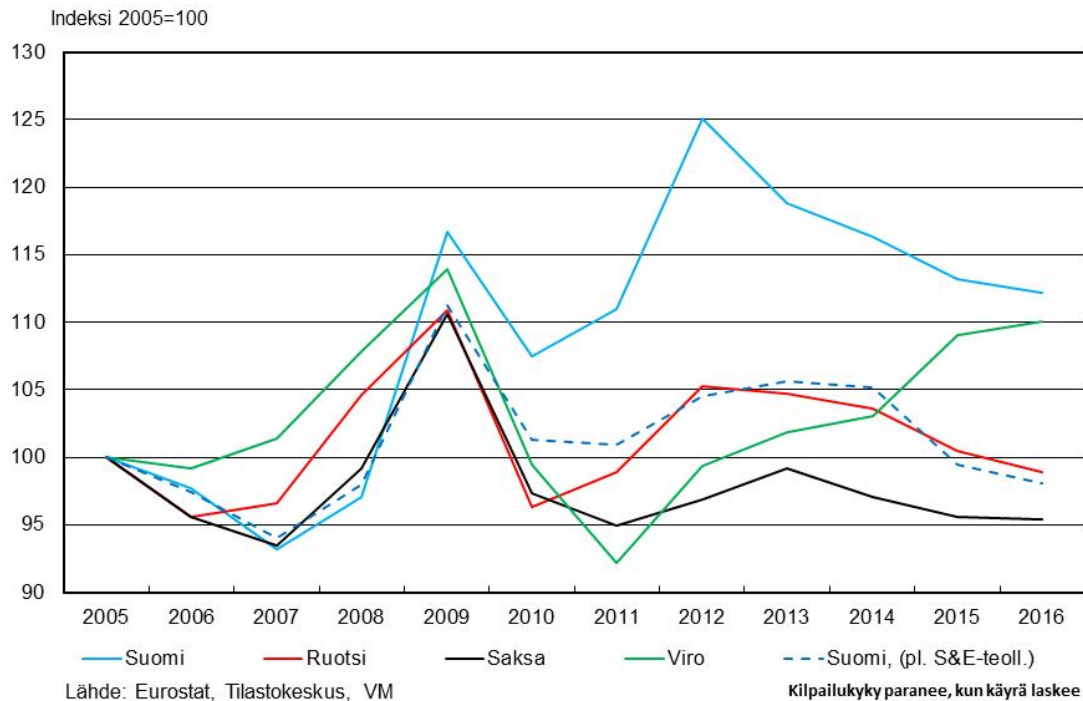
Tuonti- ja vientihintojen kehityksen vaikutusta yritysten kannattavuuteen ja palkanmaksuvaraan voidaan tarkastella reaalisilla yksikkötyökustannuksilla, jossa työvoimakustannusten kehitystä verrataan euromääräiseen arvonlisäykseen (kuvio 15). Tämän luvun alussa esitetty nimellisten yksikkötyökustannusten tarkastelu ei huomioi vaihtosuhteen heikkenemisen vaikutusta, sillä työvoimakustannukset suhteutetaan siinä tuotannon määrälliseen kehitykseen. Reaalisilla yksikkötyökustannuksilla tarkasteltuna¹³ Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky suhteessa muihin maihin näyttää heikentyneen vielä enemmän kuin nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna vuosien 2008–2012 aikana. Tähän on syynä erityisesti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahdus, sillä muun tehdasteollisuuden reaalisien yksikkötyökustannusten kasvu on ollut huomattavasti maltillisempaa. Vuoden

¹³ Palkansaajakorvaukset per arvonlisäys käyvin hinnoin.

2012 jälkeen Suomen tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset ovat olleet laskevalla uralla.

Kuvio 15. Reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa 2005–2016

Työvoimakustannukset per arvonlisäys käyvin hinnoin

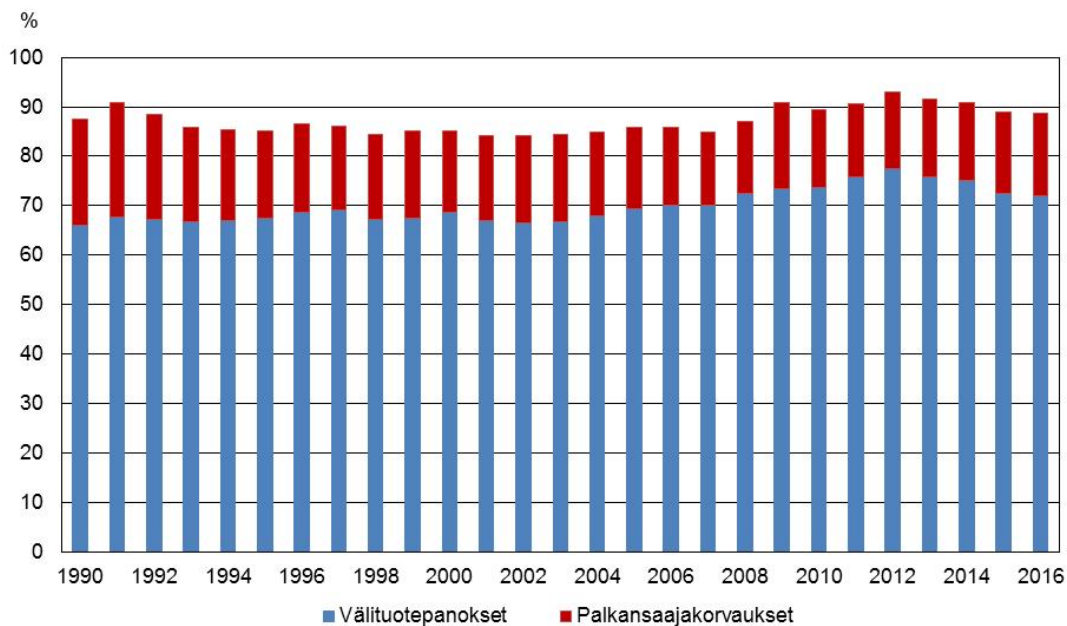

Yksityisen palvelusektorin (toimialat G,H,I,J,K,M,N) euromääräiset reaaliset yksikkötyökustannukset ovat nousseet vuoden 2005 jälkeen saman verran kuin euroalueella keskimäärin, mutta niiden taso on Suomessa pysynyt korkeamana.

Välituotekustannusten huomioiminen kilpailukyvyyn osatekijänä on entistä tärkeämpää, sillä niiden osuus teollisuusmaiden välisessä kaupassa vaihdettavien tuotteiden tuotantokustannuksista on pitkällä aikavälillä kasvanut. Myös Suomessa välituotepanosten osuus on kasvanut ja työvoimakustannusten osuus pienentynyt (kuvio 16). Suomen tehdasteollisuudessa välituotepanosten osuus tuotoksen (myynnin) arvosta oli 71 % vuonna 2016. Ulkomailta ostettujen välituotepanosten kallistuminen on yksi vaihtosuhtekehitykseen vaikuttava tekijä. Välituotepanoksista huomattavan suuri osa on kuitenkin kotimaisia. Tehdasteollisuudessa noin 60 % välituotekäytöstä on kotimaista¹⁴. Välituotekustannukset vaikuttavat siten yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn paitsi tuontienergian ja raaka-ainehintojen kautta, myös esimerkiksi vuokrien ja liike-elämän palvelujen hintakehityksen välityksellä.

¹⁴ Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Kuvio 16. Palkansaajakorvaukset ja välituotepanokset tehdasteollisuuden tuotoksessa

Lähde: Tilastokeskus, VM

Välituotepanosten luomia kustannuspaineita voidaan myös tarkastella mittaamalla, kuinka paljon yhden tuotteen valmistamisesta syntyy välituote¹⁵- ja työvoimakustannuksia¹⁶ (kuvio 17). Näin tarkasteluna Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten suunnasta. Tässä yhteydessä on huomattava, että välituotepanokset sisältävät melko paljon epäsuoria työvoimakustannuksia, joita voidaan arvioida tarkastelemalla eri tuotteiden palkkasisältöä. Näin arvioiden tehdasteollisuuden kotimaisista välituotepanoksista miltei 40 % on palkkoja. Vuonna 2012 tehdasteollisuudessa suorien työvoimakustannusten osuus tuotoksesta oli 15 % ja epäsuorien kotimaisten työvoimakustannusten osuus tuotoksesta 16 %.¹⁷

Tehdasteollisuuden työvoimakustannukset tuotosyksikköä kohden olivat vuonna 2016 vain noin 7 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Välituotekustannukset tuotosyksikköä kohden olivat puolestaan noin 12 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Tähän kehitykseen voi olla useita selityksiä, sillä välituotekustannukset tuotosyksikköä kohden muuttuvat sekä panosten määrän että hinnan muuttuessa. Yritykset ovat esimerkiksi voineet korvata omaa työtä alihankinnalla, yritysten oma tuoterakenne on voinut muuttua tai välituotteiden hinnat ovat mahdollisesti nousseet yritysten maksamia palkkoja nopeammin. Erityisesti raakaöljyn hinnan voimakkaat vaihtelut ovat viime vuosina vaikuttaneet välituotekustannusten kehitykseen.

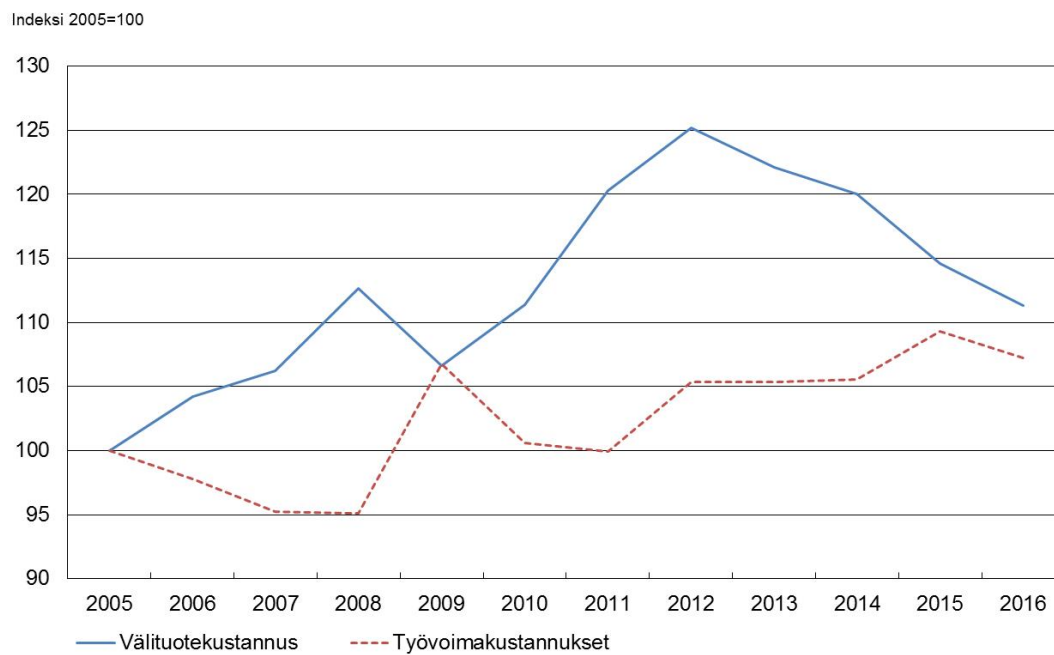
¹⁵ Välituotekäyttö (käyvin hinnoin) jaettuna tuotoksella (kiintein hinnoin).

¹⁶ Palkansaajakorvaukset jaettuna tuotoksen määrällä.

¹⁷ Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Kuvion 17 tehdasteollisuuden välituotekustannusten kasvu näkyy osaltaan myös kuviossa 15, jossa on kuvattu tehdasteollisuuden reaalisia yksikkötyökustannuksia. Välituotepanosten hinnan nousu vähentää käypähintaista arvonlisäystä ja johtaa siten reaalisten yksikkötyökustannusten kohoamiseen vaikka palkansaajakorvaukset pysyisivät ennallaan.

Kuvio 17. Välituotekustannus ja työvoimakustannus tuotosyksikköä kohden tehdasteollisuudessa 2005–2016

Lähde: Tilastokeskus, VM

LIITTEET

Liite 1: Muutoksia veroissa ja etuuksissa

Seuraavassa on luettelomaisesti tiivistetty ne veroja ja sosiaalietuuksia koskevat muutokset, jotka on huomioitu valtiovarainministeriön ennusteessa ja jotka vaikuttavat tässä raportissa tarkasteltuihin tuloihin ja kustannuksiin lähivuosina. Ne on jaettu ansiotuloista kannettaviin veroihin, jotka vaikuttavat suoraan käytettävissä oleviin nettotuloihin sekä välilliseen verotukseen, joka kuluttajahintojen kautta niin ikään vaikuttaa ostovoimakehitykseen. Lisäksi luettelo sisältää sosiaalietuuksia ja yritysten veroja koskevat muutokset.

Ansiotuloista kannettavat verot

- Vuosien 2017- 2019 ansiotuloveroperusteisiin tehdään indeksitarkistus.
- KIKY-sopimukseen liittyvä veroluonteisten maksujen korotus v. 2017-2020 ja ansiotuloverokevennys vuosina 2017 ja 2018.
- Metsälahjavähennyksen käyttöönotto v. 2017 (n. 13 milj. euroa v. 2018 lähtien)
- Kotitalousvähennystä korotetaan v. 2017. (30 milj. euroa)
- Asuntolainan korkovähennysoikeuden asteittainen lisärajaaminen 25 prosenttiin v. 2019 mennessä (-10 %-yks. vuodessa)
- Alun perin vuosille 2013-2018 käyttöön otetun ns. solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan hallitusohjelman mukaisesti vuoden 2019 loppuun saakka. Lisäksi vuoden 2018 talousarviossa jatkettiin solidaarisuusveron alarajan määräaikaisen alentamisen voimassaoloa.
- Keskimääräisen kunnallisveron keventyminen 0,04 prosenttiyksikköä v. 2018.
- Perintö- ja lahjaverotuksen keventäminen sukupolvenvaihdostilanteiden yhteydessä v. 2017
- Yrittäjävähennyksen käyttöönotto v. 2017
- Lapsivähennyksen voimassaoloaika päättyy v. 2018
- Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä kunnallisveroja alennetaan kaikissa kunnissa ja valtion ansiotuloverotusta kiristetään vastaavalla määrällä. Hallitus on linjannut uudistuksen toteutettavaksi siten, että työn verotus ei kiristy lainkaan millään tulotasolla. Tämän varmistamiseksi verotusta kevennetään uudistuksen yhteydessä (n. 250 milj. euroa) v. 2020 alusta lukien.
- Yle-veron muutokset v. 2018

Välillisesti kannettavat verot

- Tupakkaverotuksen kiristys asteittain 2015-2019
- Ajoneuvoverotuksen kiristys 2016-2017
- Autoveroa alennetaan hallituskauden aikana asteittain
- Kaivostoiminnan verotusta kevennetään siirtämällä se sähköveroluokkaan II:een v. 2017
- Makeisten ja jäätelön vero poistetaan ja se rahoitetaan korottamalla liikenteen polttonesteiden verotusta 100 milj. eurolla v. 2017
- Alkoholiveron korotus v. 2018 100 milj. euroa
- Lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden energiaverojen korotus 45 milj. euroa v. 2018

Yritysverotus

- Väylämaksut puolitetaan ja tavaraliikenteen ratavero poistetaan vuosiksi 2015–2017
- Osakeyhtiöiden tappioiden vähennysoikeuden laajennus

Etuudet

- Hallitusohjelman mukainen 200 milj. euron suuruinen säästö ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan v. 2017 (nettovaikutus julkiseen talouteen 135 milj. euroa).
- Vuonna 2017 KEL-indeksiin sidottuja etuuksia leikataan 0,85 %. Vuosina 2018-19 täysimääräinen KEL-indeksijäädytys.
- Hallitusohjelman mukainen lääke- ja sairaanhoitokorvausten alentaminen v. 2016–2017.

Liite 2: Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain
(Lähde: Eurostat, VM)

Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain								Keskimäärin		Yhteensä	
Euroalue	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,5	1,4	1,4	1,3	1,6	2,2	2,3	2,6	2,0	46,5	6,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,2	-0,6	-0,2	-	-	-	-0,1	—	-2,1	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,5	1,6	2,1	1,5	-	-	-	2,7	—	49,6	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,5	0,7	1,0	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	13,2	2,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,0	0,7	0,4	0,8	1,0	1,3	1,5	1,7	1,3	29,4	3,8
Itävalta	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,2	1,9	2,1	2,4	2,3	2,3	2,3	2,6	2,3	47,0	7,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-	-	-	0,0	—	-0,6	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,1	1,8	2,1	2,5	-	-	-	2,6	—	47,9	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,3	-0,1	0,5	0,2	1,1	1,1	1,2	0,8	1,1	12,9	3,4
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,5	2,0	1,6	2,1	1,2	1,2	1,1	1,8	1,2	30,2	3,6
Belgia	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,6	0,9	0,0	0,1	1,3	1,9	2,2	2,8	1,8	50,7	5,5
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,1	-0,2	0,2	-1,2	-	-	-	0,0	—	0,0	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,4	1,1	-0,1	1,3	-	-	-	2,8	—	50,7	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,5	0,7	1,0	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	13,2	2,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,1	0,2	-1,0	-0,4	0,7	1,1	1,3	1,9	1,0	33,1	3,1
Saksa	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,8	2,8	2,7	2,2	2,4	2,7	3,0	2,0	2,7	33,6	8,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-	-	-	-0,1	—	-1,7	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,1	2,8	2,8	2,4	-	-	-	2,1	—	35,9	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,1	1,1	0,8	0,6	0,7	1,0	1,1	0,8	1,0	11,9	2,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,9	1,7	1,8	1,6	1,6	1,6	1,9	1,2	1,7	19,4	5,2
Espanja	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	0,3	0,1	2,2	0,0	0,6	1,2	1,4	2,7	1,0	50,1	3,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,2	-0,5	-	-	-	-	0,0	—	-0,2	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,3	0,3	2,6	-	-	-	-	2,8	—	50,4	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,9	0,4	0,7	0,7	0,5	0,6	0,6	0,8	0,6	12,3	1,7
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	-0,6	-0,3	1,4	-0,7	0,1	0,5	0,8	2,0	0,5	33,7	1,4
Ranska	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,6	1,4	0,9	1,0	1,7	2,0	2,0	2,8	1,9	51,8	5,8
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,3	0,3	-0,2	-0,2	-	-	-	0,0	—	-0,3	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,2	1,1	1,1	1,2	-	-	-	2,8	—	52,2	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,3	0,5	0,8	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9	0,7	14,0	2,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,2	0,9	0,0	0,4	1,1	1,1	1,3	1,9	1,2	33,2	3,6
Italia	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	0,8	0,2	1,1	0,7	0,4	1,6	1,2	2,1	1,0	36,6	3,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-	-	-	-0,2	—	-2,7	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,9	0,4	1,3	0,9	-	-	-	2,3	—	40,4	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,1	0,0	0,3	-0,3	0,2	0,4	0,3	-0,3	0,3	-4,1	0,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,7	0,1	0,7	1,0	0,1	1,2	0,9	2,4	0,7	42,4	2,2
Alankomaat	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,1	1,6	-0,3	1,6	1,8	2,7	3,3	2,9	2,6	54,4	8,0
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,2	1,1	-1,6	-0,2	-	-	-	0,1	—	1,4	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,9	0,5	1,3	1,7	-	-	-	2,8	—	52,3	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,0	1,5	1,3	1,1	1,1	0,9	0,8	1,0	0,9	16,8	2,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,1	0,1	-1,6	0,4	0,7	1,8	2,5	1,9	1,6	32,1	5,0
Suomi	2013	2014	2015	2016	2017e	2018e	2019e	99-16	17-19e	99-16	17-19e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,3	1,0	1,4	1,0	-1,1	1,3	1,7	3,2	0,6	60,8	1,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,1	0,1	0,2	-	-	-	-0,2	—	-2,9	—
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,3	1,1	1,4	0,8	-	-	-	3,4	—	65,5	—
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,0	-0,2	0,1	1,4	2,8	2,0	1,7	1,0	2,2	15,7	6,6
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,4	1,1	1,3	-0,4	-3,8	-0,7	0,1	2,2	-1,5	39,0	-4,4

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI

PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO

p. 0295 16001

info@vnk.fi

vnk.fi/julkaisut